

DET POSTOMDELTE

FAGBLAD FOR FORENINGEN AF DANSKE SCENEINSTRUKTØRER

Nr. 59 - juni 2012

Udgiver:
Danske Sceneinstruktører
Nørre Voldgade 12 2.th.
1358 København K
Tlf. 33 33 08 88
www.stagedirectors.dk
email: info@stagedirectors.dk

Deadline næste nummer:
3. september 2012

Redaktion:
Inger Birkestrøm Juul
Kamilla Bach Mortensen
Fie Nørman Johansson
Rasmus Malling Skov Jeppesen
Steen Madsen

Layout:
Jakob Brandt- Pedersen

Forside:
Teatret st.tv.: "Jeg, mig, fuck dig"
Instruktion: Kamilla Wargo Brekling
Foto: Kirsti Pilgaard Madsen

Bagside:
Vignet til H.C. Andersen af Vilhelm
Pedersen

Aalborg Teater: "Det store cødegilde" Instruktion: Rolf Heim Foto: Lars Horn/Baghuset

Allerførst tak for en god generalforsamling. Vi havde nogle fine timer, hvor formalia hurtigt kunne overstås, så der var tid til at gennemgå Mette Wolf Iversens medlemsundersøgelse. Det var imponerende at så mange fandt tid til at svare på de udsendte spørgsmål og en række af Mettes konklusioner indgår i det kommende års arbejdsgrundlag for bestyrelsen. I dette blad finder I en kort opsummering af redøgørelsen.

På generalforsamlingen måtte vi også sige farvel til Jan Hertz, Søren Iversen og Isabelle Reynaud; en stor tak til dem for deres indsats gennem de senere år.

Nye i bestyrelsen er Madeleine Røn Juul, Jacques Matthiessen og Solveig Weinkouff, så man kan roligt sige at erfarne kræfter er blevet erstattet af erfarne kræfter. Den nye bestyrelse har konstitueret sig (se præsentationen og listen inde i bladet) og der er blevet afstukket retningslinjer for det kommende års arbejde.

Ud over dette mere politiske arbejde, vil bestyrelsen i år fortsætte arbejdet for at få bredt foreningen ud og synliggjort medlemmerne, også i offentligheden. Det er fortsat foreningens profil og medlemmernes arbejdsliv der skal prioriteres. Og internt er der endvidere et behov for at bruge bestyrelsen til at skabe netværk og personlige forbindelser. Det er tydeligt at der er en interesse for at etablere et bedre socialt mødested for instruktørene. Og sideløbende med dette arbejde, vil bestyrelsen arbejde for en styrkelse af de kreative fag i grundskole og ungdomsuddannelser.

Det begyndende samarbejde med Foreningen af Danske Dramaturger har allerede haft sit første konkrete resultat i samarbejdet omkring vores postomdelte fagblad; i dette nummer bliver temaet meget passende en præsentation af dramaturgen.

God læsning

FDD - HØJDE OG VENDEPUNKTER

Foreningen af Danske Dramaturger har eksisteret i 22 år. Den følgende beskrivelse af foreningens opståen og virke bygger på indhentede oplysninger fra nogle af de involverede. Det er ikke alt folk kan huske, men det var ca. sådan her det startede:

FFD blev grundlagt i 1990 på initiativ af Janek Szatkowski og Christian Ludvigsen. Det stiftende møde blev afholdt på Det Kongelige Teater og bestyrelsen kom til at bestå af følgende: Jesper Bergmann, (formand), Torunn Kjølner, Birgitte Hesselaa, Hannah Lundblad, Lene Nørgaard Mikkelsen, Claus Lynge (kasserer) og Janicke Branth (suppleant). Foreningens formål er at styrke, udvikle og udbrede dramaturgiske funktioner indenfor de relevante medier (teater, film, tv, radio, video, multimedier osv.) for derved at varetage dramaturgernes faglige interesser.

Et par måneder efter stiftelsen afholdt FDD et 2 dages seminar på DKT i september 1990 om dramaturgens arbejde, men indlæg af Hanna Lundblad, Jesper Bergmann og Ingolf Gabold. I den forbindelse blev også det første nyhedsbrev sendt ud til foreningens godt 50 medlemmer.

Allerede året efter i 1991 arrangerede Janicke Branth og Torunn Kjølner et efteruddannelseskursus for dramaturger som bestod af et 3 dages internat på Hald Hovedgård. Programmet bestod af 3 workshops og to forelæsnings af henholdsvis Tor Nørretranders og Ingvar Holm (dåværende professor i teatervidenskab, Lund). Overskrifterne på de tre workshops var Dramaturgisk tekstarbejde og tekstarbejdende dramaturger (dramatiker Jørgen Ljungdahl og filminstruktør Morten Arnfred). Dramaturgi og Forestillingsanalyse (lektor Janek Szatkowski og instruktør Bjarne

Thorup) På vandring i Twin Peaks og omegn (Dramaturg og programdesigner Ingolf Gabold og redaktør mag.art Harley Sonne). Så var foreningen skudt godt i gang og medlemstallet steg til omkring de 100, for siden at stabilisere sig omkring de ca. 60 medlemmer som foreningen tæller i dag. De første 12 år udkom i alt 40 fyldige nyhedsbreve med artikler og introduktioner til arrangementer. Nyhedsbrevet blev udsendt med post til alle medlemmer. Det sidste udkommer i september 2002 og hvad der så sker de næste par år er lidt uklart, men i 2004-2005 afholder FDD en generalforsamling hvor foreningen er ved at nedlægge sig selv, men bliver reddet på målstregen af Karen Stange Jensen som bliver ny formand med fokus på nordisk og internationalt samarbejde. Siden overtager Karsten Johansen formandsposten og undertegnede har været formand siden 2009.

Andre formænd i gennem tiden har bl.a. været Janicke Branth, Lise Christiansen, Frans Baunsgaard og Jacob Ion Wille. I dag sender FDD igen nyhedsbreve ud og ikke kun til vores medlemmer, men til 229 interesserede, som alle har tilmeldt sig nyhedsbrevet via vores hjemmeside.

De sidste år har FDD arbejdet på at få professionaliseret foreningen yderligere ved bl.a. at få en permanent adresse hos sceneinstruktørerne i Autorhuset (i stedet for de skiftende formænds private adresser), samt søgt optagelse i Medlemslisten for Scenekunstnere i 2009 (udgivet af Dansk Skuespilforbund). Derudover indgår FDD i scenekunstens faggrupper, som er et samarbejde mellem de forskellige fagforeninger, repræsenteret ved de forskellige formænd, som primært diskuterer kulturpolitik og udveksler faglig viden om fagforeningernes arbejde generelt.

Scenekunstens faggrupper har bl.a. skrevet kronikker sammen og fået foretræde for de kulturpolitiske ordføre i forbindelse med forhandlingerne omkring Åben Scene i København. Så det politiske arbejde med at synliggøre dramaturgerne og FDD's interesser har haft stor prioritet og har udmøntet sig i en række høringsvar som findes på foreningens hjemmeside.

Kommende mål er at få opgraderet hjemmesiden yderligere med præsentationer af hvert enkelt medlem og skabe et forum for faglig udveksling.

Men desværre går meget tid, som kunne være brugt på udvikling, med at indkradse kontingentet fra medlemmerne, som i 1990 var 200 kr. og i dag 22 år senere kun er 250 kr. Et nyt tiltag fra bestyrelsen er et mindre legat som vores medlemmer kan søge. Det kan være tilskud til en rejse, et kursus eller lignende som man ønsker at deltage i, for at

videreudvikle sine kompetencer. Og så er vi stolte over at kunne byde velkommen til det første nummer af Det Postomdelte hvor der sidder dramaturger i redaktionsgruppen og håber på et godt samarbejde med instruktørerne fremover. Pga. det lave medlemskontingent er det ikke pt. muligt at sende bladet med post som instruktørerne gør, men det vil frit kunne downloades på FDD's hjemmeside og blive præsenteret i næste nyhedsbrev.

I FDD er medlemmerne med til at forme foreningen og dens aktivitetsniveau og vi håber på mange indspark i de kommende år, så vi kan nå nye højder - nu også i samarbejde med én af vores tætteste samarbejdspartnere instruktørerne.

www.dramaturgnet.dk

DRAMATURGI ER MERE END

"Dramaturgien er så ny en videnskab at det endnu er vanskeligt at afgrænse området, en helt tilfredsstillende, dvs. entydig definition er ikke givet. Ordbogen er dog klar nok, den meddeler med leksikalsk mangel på nuancer at dramaturgi er læren om dramaets og skuespilkunstens teori" (Tage Hind Dramaturgiske Studier 1962, p. 145)

Dramaturgien er stadig her 50 år senere ikke nem at definere entydigt, men der er dog kommet et mere omfattende begrebsapparat, til at beskrive hvad dramaturgi er og hvad en dramaturg laver, det er dog ikke det samme som at folk er bekendt med dette. For nogen tid siden florerede der på nettet, en del billeder omhandlende forskellige job, og hvad folk forbandt med det pågældende job, der dukkede også et op omkring Dramaturgen. Billedet understøtter, den erfaring jeg selv har gjort gennem de fem år jeg

har læst Dramaturgi ved Aarhus Universitet. Det spørgsmål der har mødt mig gang på gang er hvad bliver du så når du er færdig på Dramaturgi? Hvad laver en dramaturg? Spørgsmålene som på billedet tager sig ud som spørgsmålstejn siger det hele, og de kommer ikke kun fra ens venner og familie, men også fra folk der selv arbejder med teater. De færreste ved hvad en dramaturg laver, og det gælder også instruktører, dramatikere og teaterchefer, som ellers er nogle af de kernepersoner som en dramaturg kan arbejde sammen med. Når de ikke ved hvad dramaturgen laver kan det også være svært at vide hvordan dramaturgen kan bruges, hvilket kan skabe en del frustrationer for alle involverede. Dramaturgen selv kan også have svært ved at sætte ord på hvad han/hun laver, og det skyldes i høj grad af feltet både er utroligt bredt, men det også oftest handler om at behandle noget i

dybden. Især feltets brede gør det svært at præcisere dramaturgens kompetencer.

Uddannelsen

Da Dramaturgi for snart 50 år siden blev et universitetsfag var det teatermæssige fænomener der skulle undersøges. Op gennem tiden har det politiske samt det samfundsmæssige fundet indpas i uddannelsen og genstandsfeltet er ikke længere begrænset til at undersøge dramaet indenfor teaterkunsten, men også dramaet og teateret set som en del af en samfundsmæssig, økonomisk og politisk kontekst. Dramaturgi er ikke længere en genstand for undersøgelse men en tilgang. Derfor begrænser dramaturgi sig, i dag, ikke kun til at omhandle teatermæssige fænomener, genstandsfeltet rummer alle fiktionsfænomener. I takt med at vores mediebegreb vokser bliver området for fiktion og dramaturgi større og større. I dag beskæftiger dramaturgi

B A R E M O D E L L E R

Af Fie Nørman Johansson

sig, foruden teater og performance, bl.a. med film, tv, radio, video, computerspil og forskellige blandingsformer her indenfor.

I begyndelsen af 1960'erne udsprang Dramaturgi fra Institut for Nordisk Sprog og Litteratur ved Aarhus Universitet, da det blev anset for at være en nødvendighed, at se på mere end blot teksten, for at forstå dramæet og teateret. Der var tale om en teatral praksis frem for en ren litterær analyse. I 1973 blev Dramaturgi et selvstændigt institut, i dag er det en del af institut for Æstetiske og Kommunikation, hvor de kommende dramaturger uddannes indenfor tre hovedområder, gennem en vekslen mellem teori og praksis.

- Dramaturgen
- Dramapædagogen
- Administratoren (Kultur- og teaterpolitik og Pr-dramaturgen)

Dramaturgi er en 5 årig uddannelse med en bachelor del og en kandidat overbygning. Som det ser ud i dag, skal man på bachelor delen tillige bruge min. et år på et andet fag. Bachelor delen søger at give de studerende en grundlæggende forståelse af dramaturgi indenfor de tre hovedområder og på kandidat niveauet får den enkelte i højere grad mulighed for at specialiserer sig indenfor et af områderne gennem valgfag, praktikophold og ikke mindst det afsluttende speciale.

Dramaturgens arbejdsområder

De tre fagområder hænger i høj grad sammen med de job situationer en færdiguddannet dramaturg kan møde. Min erfaring siger mig tillige at de tre områder også ofte krydser hinanden og man kan som dramaturg trække på færdigheder indenfor alle tre områder.

Dramaturgen kan deles op i en repertoire-dramaturg og en produktionsdramaturg. I begge tilfælde er man i en konsulterende rolle. Det er sjældent at en dramaturg ikke arbejder indenfor begge områder og der findes en del overlapninger i arbejdsområderne.

Det Kongelige Teater: "Revolvertrilogien" Instruktion: Rune David Grue Foto: Miklos Szabo

Repertoire-dramaturgens opgave er i samarbejde med teaterdirektøren at få lagt det kommende års repertoire. Det kræver at dramaturgen holder sig opdateret, i både

ind-og udland, på ny dramatik, nye fortællestile og hvad der rør sig både indenfor og udenfor teatret. Det betyder at der skal læses en masse manuskripter både nye og gamle

og ses en masse teater, men for at teatret har betydning for publikum i dag, betyder det også at dramaturgen skal følge med i politik, filosofi og ny teori og forskningen.

Skal der udvikles ny dramatik til teatret, kan dramaturgen her være med i konceptudviklingen, lave research arbejde og finde den rette dramatikere at indgå samarbejde med og i dette samarbejde agerer som coach for dramatikeren i skriveprocessen. Dramaturgen skal også kunne bearbejde og omskrive "gamle" stykker, så de imødekommer teatrets ønsker til antallet af skuespillere, længde osv. Være i kontakt til evt. oversættere, pr-arbejdere og give bud på den rette instruktør og rollebesætning til de enkelte forestillinger. Samt læse og muligvis give afslag til uopfordret ny dramatik der måtte blive tilsendt teatret.

Som produktionsdramaturg er man først og fremmest instruktørens sparringspartner, først i ide og udviklingsfasen før forestillingen, i form af research, tolkninger og analyser, men også under produktionen, hvor dramaturgen som øjnene udefra er forestillingens

første tilskuere der kan stille alle de "dumme" men opklarende spørgsmål og forsøge at besvare dem så forestillingen bliver hjulpet over én mulig indforståethed, der nemt opstår når man er så dybt inde i processen som instruktøren, scenografen og skuespillerne er. Samtidig står dramaturgen for at få formidlet denne endnu ufærdige forestilling ud til tilskuerne gennem program, skole- og presse materiale (her bevæger vi os indover noget af det arbejde som dramaturgen som Administrator også sidder med).

Dele af ovenstående arbejdsopgaver finder vi også i andre afskygninger i arbejdet med forskellige medier og vi ser derfor også dramaturgen arbejde med udviklingen af tv-serier, film, reality og underholdningsprogrammer, computerspil og reklamefilm. Mange dramaturger arbejder freelance og er derfor tilknyttet forskellige projekter i kortere eller længere perioder. Det er de færreste dramaturger der er fastansatte på et teater.

Som dramapædagog kan man arbejde med undervisning i drama, det kan være på efterskoler, højskoler og i gymnasiet. Men der kan

også være taler om undervisning gennem drama, det kan være skoleforløb hvor man søger at lære børn om f.eks. Danmarks historie gennem et "rollespil" eller afskygninger af forumteatret hvor man søger at løse problemer/konflikter ved at finde mulige løsninger og handlinger gennem afprøvning af forskellige dramatiserede senarier – en metode som flere i det traditionelle erhvervsliv gør brug af, her fungerer dramaturgen som coach.

Dramaturgen som administrator, finder vi til dels på teatrene men også i mange andre kulturinstitutioner, administratoren beskæftiger sig oftest med kultur- og teaterpolitisk arbejde og med pr-arbejde.

Til fælles for alle tre områder er det kommunikative og formidlende felt. Dramaturgen skal både kunne have det store overblik, gå fra den ene opgave til den anden og samtidig fordybe sig og hellige alt sin opmærksomhed på en opgave og ikke mindst sørger for at alt bliver formidlet på bedst mulig måde, hvad enten det er til teaterchefen, instruktøren, dramatikeren, pr-afdelingen, pressen, tilskueren, eleverne, deltagerne, branchen eller politikere.

At arbejde dramaturgisk

”At arbejde dramaturgisk« betyder at være indenfor og udenfor på samme tid. At befinde sig i teatret og i dets omgivelser: som formidler og italesætter.” (Peripeti 10 – 2008 Dramaturgi Hans Theis-Lehmann, s. 5)

I Peripeti, tidsskrift for dramaturgiske studier, nr. 10-2008 med temæt Dramaturgi sætte en række dramaturger ord på deres arbejde og glæder og bekymringer. Flere af dem kommer ind på at de som ene dramaturg har svært ved at efterkomme den mængde af arbejde der ligger på deres skrivebord og det i sidste ende går ud over teatret og kunsten.

>>Glæden ved jobbet er stor, MEGET stor, men side om side med denne lever der også en følelse i mig af utilstrækkelighed, en dårlig samvittighed over ikke at bruge tid nok på alle opgaver og dermed ikke altid at kunne gøre mit bedste. Og det frustrerende er, at det ikke bare er en følelse, som hersker i en måske småparanoid og/eller perfektionistisk dramaturg – det ER vilkårene. <<(Trine Holm Thomsen)

Der er desværre meget få fastansatte dramaturger på teatrene her i Danmark og ofte sidder én dramaturg med både repertoireplanlægning, produktionsarbejde og pr-arbejde, det betyder dramaturgen er nødsaget til at foretage nogle kraftige prioriteringer og oftest er det på bekostning af rollen som produktionsdramaturg. Da der ikke er noget teater uden et repertoire er det her fokus bliver lagt. Samtidig bliver dramaturgen nogen gang brugt til nogle ”forkerte” opgaver fordi der ikke er andre til at varetage dem, men dette tager igen tid fra at dramaturgen kan opholde sig i prøvesalen.

>> (Red. Om samarbejdet mellem instruktør og dramaturg) Det tager på samme måde tid at opbygge den fortrolighed og gensidige forståelse af hinandens synspunkter og arbejdsformer, som er helt afgørende for, at man efter en gennemspilning kan give brugbare noter. Det er en sårbar, men for mig at se også vigtig opgave. Vigtig fordi et optimalt samarbejde mellem dramaturg og instruktør giver gode forudsætninger for en forløsning af tankerne med forestillingen. Men også vigtig i et større perspektiv, fordi dramaturgen ideelt set er en slags bindeled mellem teaterchefen og dramaturgiatet og intentionen med stykket, instruktøren, scenografen og castet.<< (Trine Holm Thomsen)

Når der ikke er tid til at opbygge denne fortrolighed bliver der i stedet i værste fald en presset stemning når dramaturgen dukker op, fordi instruktøren føler sig overvåget og ikke er tryk ved at andre ser forestillingen på et ufærdigt stadie, eller dramaturgen kommer så sent ind i processen at de note der videregives til instruktøren bare ikke er mulige at efterleve så tæt på premieren. Undervejs har instruktøren i stedet rådført sig med scenografen, og i

instruktørens øjne bliver dramaturgen derved overflødig. Her er det, at vi dramaturger bør råbe op, og holde på at vi ikke er overflødige og at vi har noget andet, en anden baggrund og nogle andre kompetencer som vi kan bidrage med. Og så igen, dem bliver vi kun ved med at have så længe vi har mulighed for at holde os opdateret, hvilket det også kan være svært at finde tid til. I studietiden er dette jo en fuldtidsbeskæftigelse, men det er også dette der ligger til grund for at en dramaturg kan gøre sit arbejde.

>>Dramaturgen skal kunne læse og arbejde med en veluddannet intuition. En intuition, der bygger på erfaring og viden, og som benytter sig af det, man har med sig i rygsækken. Hele éns dramaturgiske apparat i form af metode og forskellige dramaturgiske modeller ligger altid bag en intuitiv læsning eller udvikling af manuskripter og forestillinger.<< (Louise W. Hassing)

>>Hvis vi ikke har tid til og overskud til at gøre vores arbejde ordentligt, til at holde os opdaterede og til at efteruddanne os, så er vi ikke uundværlige. Så yder vi ikke det, der gør, at

f.eks. en instruktør efterspørger en dramaturg i forbindelse med produktionerne.<< (Hanne Lund Joensen)

Der er selvfølgelig en økonomisk grund til at der ofte kun sidder en dramaturg til at varetage et så stort arbejdsområde, men som jeg lagde ud med i denne artikel så skyldes det måske også en uvidenhed omkring dramaturgens arbejde fra teaterchefen, instruktørerne og dramatikernes side, der gør at dramaturgens arbejde ikke værdsættes og bliver regnet for lige så vigtig i forhold til kunsten. Her undrer det undertegnede at der ikke allerede under uddannelserne indgås samarbejder på tværs af universitetet og akademiene. Blandt dramaturgerne ligger der i hvert fald et stort ønske om samarbejde da det er heri vi finder vores berettigelse. Dramaturgens vigtigste opgave er at agere fødselshjælper for de kunstnerisk skabende, dermed ikke sagt at dramaturgen ikke er medskabende, men de endelige kunstneriske beslutninger ligger ikke hos dramaturgen.

>>”Mange er usikre på, hvad de skal bruge os til, når det drejer sig om andet end at være tekstens advokat. Det kan vi imødekomme ved at vise, at vores faglige kompetencer går hånd i hånd med en stor respekt og forståelse for den kunstneriske skabelse. På den måde kan vi stille os til rådighed som kompetente medspillere i udviklingen og realiseringen af teaterkunst.”

.<< (Mette Wolf Iversen)

Ønsker man at læse mere om dramaturgi og dramaturgens arbejde henvises der til:

<http://dac.au.dk/om-instituttet/faglige-profiler/dramaturgi/>

www.peripeti.dk/2009/09/09/dramaturgi-som-universitetsfag/

<http://www.peripeti.dk/udgivelser/> - hvor *Peripeti 10 – 2008 (Dramaturgi)*, kan downloades

F I N G E R S P I T Z G E F Ü H L

Af Kamilla Bach Mortensen

Rune David Grue og Solveig Gade har sagt ja til at dele lidt ud af deres erfaringer som henholdsvis instruktør og dramaturg. De har indtil videre lavet 5 fulde forestillinger sammen på Det Kongelige Teater; Musical, Ulysses Von Ithacia, Forbrydelse og Straf, Cabaret Royal og Revolver Trilogien.

Det her er et stærkt redigeret uddrag af en åbenhjertig og generøs samtale med de to.

"I mit job er social fingerspitzgefühl virkelig vigtigt. At kunne begå sig og kommunikere med instruktør, scenograf, skuespillere og teknikere . Jeg ved altså godt, at Dramaturgerne har ry for at være pisseirriterende. Det var jeg meget bevidst om, da jeg startede som dramaturg på Det Kongelige Teater. Det er vigtigt at stikke en finger i jorden og mærke, hvor folk er. Det er vigtigt at finde ud af, hvad instruktøren vil. Hvad vil du Rune David Grue. Det er ikke mig, der er

kunstneren, jeg er en sparringspartner- måske hvis vi skal svinge os op, kan jeg være en fødselshjælper. Jeg ville synes, det var røv irriterende, hvis jeg var kunstner, og jeg så havde en sparringspartner, som lige pludselig også ville være kunstner, og som havde sit eget projekt kørende. Det er vigtigt at adskille. Jeg håber, at når jeg hører hvad Rune gerne vil, så kan jeg være med til at kvalificere det og gøre det så godt som muligt". Siger Solveig Gade om sit arbejde som dramaturg.

Rune David Grue fortæller at noget, der kan være irriterende i et instruktør/dramaturg samarbejde er, hvis man har oplevelsen af at blive talt efter munden af dramaturgen. Eller omvendt kan man også have følelsen af at dramaturgen i virkeligheden hellere ville have, at man var en anden. "At man var en tysk instruktør, der havde lavet en eller anden forestilling vedkommende har set

i Hamburg.... Det kan være en utrolig irriterende fornemmelse, at føle at vedkommende slet ikke er interesseret i, hvad jeg vil med den her forestilling, og meget bedre kan lide noget andet, og i det hele taget ville ønske, at Jeg var en anden."

En KlogeÅge

"Styrken ved din måde at være dramaturg på er, at du kommer i starten, så folk kan vende sig til, at du er en del af det her hold og er med til at lave forestillingen."

Rune David Grues erfaring er, at de instruktør/dramaturg samarbejder, der har fungeret dårligt har været dem, hvor der har været vandtætte skodder mellem dramaturg og skuespillere. Hvor de slet ikke talte med hinanden, og hvor man har kunne mærke, at skuespillerne var bange for dramaturgen og dramaturgen var bange for skuespillerne.

"Hvis dramaturgen ikke bliver inddraget

nok eller tidligt nok i processen, så bliver han eller hun meget let set som en Kloge Åge, en anmeldertype, der ikke kender eller forstår præmisserne for forestillingen”.

Men det er en svær balancegang. Rune kender en dramaturg, som altid enten fik af vide, at han var kommet alt, alt for tidligt; Jamen...det der kan du slet ikke sige noget om endnu ellers så fik han af vide; Jamen... det er jo alt for sent at komme med det der nu. Det kan jeg jo ikke nå at lave om.

Solveig Gade forsøger at følge så mange prøver som muligt. Hun er altid med til læseprøven og bestræber sig derudover på at komme og kigge helst to gange i løbet af den første uge og derefter mindst en gang om ugen, så spillerne kan vende sig til, at hun er der, inden de går i opløb, hvor hun er der rigtig meget. ”Jeg kan godt lide at skuespillerne er fortrolige med at have mig i

rummet. At jeg ikke bare er en eller anden, der kommer ind til sidst, og de tænker, hvem er nu det”.

En umulig Spigat

Hans-Thies Lehmann (bogen om det Post-dramatiske teater) kalder det for en umulig spigat, som en dramaturg skal være i. Man skal på en eller anden måde kunne finde ud af at være indenfor og udenfor på samme tid. For samtidig med at Solveig skal være en del af holdet, skal hun også kunne bevare det kølige blik på forestillingen. Hvis der er ved at opstå en lukket fest, noget man internt på holdet synes er bare vildt fantastisk, så er det vigtigt at dramaturgen kan gå ind og sige Kære instruktør, det er meget fint det der, men publikum vil ikke få en pind ud af det. Solveig: ”Jeg prøver altid i de sidste uger at gøre mig virkelig ond. Sige nu vasker jeg tavlen ren og forestille mig, at jeg kommer ind

Det Kongelige Teater: "Forbrydelse og straf"
Instruktion: Rune David Grue
Foto: Casper Balslev

udefra uden at have nogen forudsætninger. Det duer ikke hvis jeg bare klapper på ryggen og er medløber... jo det kan godt føles meget rart for instruktøren i situationen, men bagefter er det ikke fedt, hvis det nu var kritik, der var brug for”.

Hun prøvede det på en af hendes første forestillinger på DKT, hvor hun havde været med i skriveprocessen og blev så involveret, at selvom hun godt kunne mærke, at der var noget der skurede i anden akt, så kunne hun ikke finde ud af at sætte fingeren på det eller sige det højt. ”Det var en forfærdelig følelse til general prøven at mærke at anden akt virkelig ikke fungerede”. Her lykkedes spigaten ikke, og det var virkelig et wake up call.

Konstruktiv Kritik

Det er nødvendigt indimellem at være rå, og det var Solveig, da hun på Forbrydelse og Straf to uger før premieren kom til Rune, som havde skåret en del monologer, som forklarede Raskolnikovs motivationer, ud og sagde: Du fortæller en historie fra start til slut, men man kan ikke mærke et indhold eller en tanke bagved, som er din, noget som du gerne vil kommunikere... ”Jeg kan huske, du

sagde ordret; Hvad vil du Rune David Grue med den her forestilling, og når ens fulde navn bliver brugt, så ved man godt, at så er den gal.

Det var selvfølgelig virkelig hårdt, at få af vide og jeg blev sur... måske fordi jeg godt kunne se kritikken var rigtig.... Men så begyndte vi at arbejde. Solveig er jo dejligt løsningsorienteret, hun kommer aldrig med kritik uden også at være konstruktiv”.

Det var fedt at have en dramaturg, der presede mig op i et hjørne og sagde: Nu skal du tage stilling til det her. Men det kræver en fortrolighed og en respekt. Hvis du ikke havde været en del af processen, og var kommet udefra og sagt det der, så havde jeg rejst mig og gået. Så havde jeg ikke gidet at høre på det!”

Forud lå et langt samarbejde på dramatiseringen af romanen Forbrydelse og Straf. Rune valgte selv at dramatisere romanen og Solveigs rolle var at læse eksisterende bearbejdelser og dramatiseringer virkelig grundigt, gennemanalysere romanen og bevare det kølige overblik på fortællingen. At være Runes filter og kvalificeret sparringspartner.

Når Rune havde skrevet en scene, pillede de den fra hinanden sammen, skrev om og lavede nye replikker. Så gik Rune hjem og skrev nye forslag.

”Da vi kom på gulvet, var vi totalt symbiotiske og vi vidste, hvorfor hver eneste scene og hver eneste replik var med. Hver eneste ord var blevet vendt og drejet. Og fordi vi begge to havde været så meget inde over dramatiseringen af romanen, kunne vi hjælpes ad i prøveforløbet med at se, hvorfor noget fungerede eller ikke fungerede, og sammen tage stilling til om noget vi allerede havde diskuteret alligevel skulle være med eller ikke.

Viden i rummet

Solveig vil meget gerne inviteres til et par af de indledende møder mellem instruktøren og scenografen. ”De skal selvfølgelig have lov til at have deres eget rum, men det er enormt givtigt at få lov at være lidt med i den dialog og forstå hvilke tanker, de gør sig sammen”. Det kan være virkelig svært for dramaturger at komme ind i koncepter, der allerede er lavet. Og det er godt for konceptet, at have dramaturgen med mener Rune. ”Vi er

egentlig ikke gode nok til den praksis. Nogen gange kan man som instruktør og scenograf køre ud af en tangent, som er en form eller en stil, som man synes er attraktiv, men uden helt at have forstået, hvad det er man laver. Dramaturgen kan hjælpe en med at få nogle begreber og ord på det, og kan hjælpe med at tolke konsekvenserne af det rum eller koncept man har gang i”.

I forberedelsen kan Solveig komme med research og fakta. Noget Solveig rigtig godt kan lide er, når Rune har bedt hende om i starten af et prøveforløb at komme med et lille oplæg eller indføring i materialet... ”Og det elsker jeg jo. Til Ulysses bad Rune mig komme og fortælle lidt om tiden og sagnstoffet omkring teksten. På Revolver Trilogien bad han mig om at holde et lille foredrag om performance og om det

Det Kongelige Teater: "Forbrydelse og straf" I
instruktion: Rune David Grue Foto: Casper Balslev

postdramatiske teater. Som dramaturg er det vildt dejligt, at få lov til at bringe sin viden eller speciale ind i rummet. Det er også en måde skuespillerne bliver fortrolig med en på”.

Ventilation

Indimellem kan man som instruktør også have brug for at ventilere eller bare have brug for moralsk støtte. ”På en forestilling vi lavede følte jeg på et tidspunkt, at det var ved at smuldre for mig. Så jeg trak Solveig med på en cafe. Ikke kun for at få ros, men jeg havde brug for en, der kunne sige, til mig at jeg trods alt havde gang i nogle gode ting. Jeg kan huske, at du sagde til mig; Men Rune, jeg er ikke i tvivl om, at det her kan blive en meget vital forestilling - og jeg blev så glad for det ord Vital... Okay vital, så holder jeg fast i det. Hvis det ikke bliver noget andet, så bliver det i hvert fald vital! Og det gjorde det, det var netop det, der blev den forestillings kvalitet.

Vi kan alle sammen blive sneblinde på vores materiale, og så er det godt at have nogen, der kan holde en fast og bevare det kølige overblik. På Det Kongelige Teater bruger de hinanden i dramaturgiatet på den måde, at de andre dramaturger typisk kommer til den sidste gennemspilning inden generaprøven og bagefter giver Solveig noter, som hun sorterer i og i ”redigeret form” giver videre til Rune. ”I et stort hus som det her kommer der rigtig mange til de sidste gennemspilninger med rigtig mange forskellige meninger. Jeg har brug for at kunne sige, Fint der er mange meninger, men jeg er nødt til ikke at lytte til dem alle sammen Solveig må være mit hoved...mit filter.. Det er dig jeg stoler på, og det er din mening der tæller”.

FORENINGEN AF DANSKE

Kort præsentation af den nye bestyrelse:

Christoffer Berdal

mobil: 26 25 03 31

christofferberdal@gmail.com

Statens Teaterskole 1994-98
"Biologiske abe" Nicolas Bro,
Statens Teaterskole "Natsværmer" Nicolas Bro,
Mammut-teater "Faust er død", Mark Ravenhill,
Mungo Park "Kalledeuy Farce", Botho Strauss
Får 302 "Guder",
Århus Teater, "fantomsmerter" Jokum Rohde.

Mikkel Flyvholm

Mobil: 40 55 60 07

mikkelmikkel@hotmail.com

Jeg er 35 år og bosat i København. Jeg er uddannet instruktør fra Statens Teaterskole i 2007.

Jeg har blandt andet lavet forestillinger på Ålborg Teater, Mungo Park, Cafeteatret og Limfjordsteatret.

Derudover har jeg undervist på Teaterskolen og arbejdet for efteruddannelsen.

Inger Birkestrøm Juul

Tlf. 26 20 81 66

ingerbjuul@ingerbjuul.dk

iscenesætter overalt, til lands til vands og i luften, lokalt og internationalt.

Instruktør/dramaturg/Site Specific produktioner/pyrotekniske arbejder/NYcirkus/installationer/Production Manager/events+++

www.ingerbjuul.dk

[www.kvinfo.dk/ekspertdatabasen\(CV\)](http://www.kvinfo.dk/ekspertdatabasen(CV)),

google,

facebook

Madeleine Røn Juul

Tlf. 32 54 77 41

Mobil: 42 50 44 71

madeleinejuul@gmail.com

I perioden 1990 til 1996 har jeg været medlem af bestyrelsen for FDS. Nu stiller jeg op som kandidat til endnu en periode i bestyrelsen. Jeg tror at jeg kan bidrage væsentligt til bestyrelsens arbejde med min mangeårige erfaringer fra små og store teatret, gråzone projekter, bestyrelses arbejde og min tid som teaterchef for Aarhus Teater.

Lidt baggrund:

Sceneinstruktør fra Statens Teaterskole 1984
Har siden 1984 instrueret mere end 70 forestillinger for små og store teatre i Danmark og Norge og 27 radiospil for Danmarks Radio, deraf flere prisbelønnede.

Mia Lipschitz

Mobil: 28 14 77 79

mialipschitz@gmail.com

Debuterede fra Instruktørlinien, Statens Teaterskole i 2008 og har siden instrueret freelance i DK og udland. Underviser på Dramatikeruddannelsen v. Århus Teater og sidder som FDS repræsentant og bestyrelsesmedlem i Dansk ITI. Som medlem af FDS bestyrelsen håber jeg på at kunne medvirke til at fremme dialogen instruktører imellem for at vi i fællesskab og hver for sig kan udfordre og udvikle instruktørfaget. Ligeledes håber jeg, gennem mit bestyrelses arbejde for Dansk ITI at kunne være behjælpelig med at formidle kontakter for kolleger der rejser ud, samt initiere muligheder for møder med udenlandske kolleger der gæster DK.

Anders Lundorph

Mobil: 20 60 88 03

lundorph@me.com

Jeg har siddet i bestyrelsen siden 2006 og interesserer mig især for arbejdet for en overenskomst for instruktører, da vi alt for ofte for kontrakter baseret på en vis tilfældighed, og at mangle kolleger, især dem, der er nye i branchen, kan presser på løn og arbejdstid, da de – også – arbejder af kærlighed til faget. Desuden interesserer jeg mig for det nordiske samarbejde, da vi kan lære meget af hinandens "systemer" og måder at håndtere arbejdet på. Endelig er jeg også interesseret i uddannelsen af kunstnere og de udfordringer, det indebærer, skønt jeg ikke har været involveret u dette arbejde i et stykke tid. Professionelt har jeg arbejdet med mange aspekter af teater, især radiodramatik og nyskrevet dansk og udenlandsk scenedramatik.

Jacques S. Matthiessen

Tlf. 35 38 90 84

Mobil: 20 94 86 89

Ptp.jsm@gmail.com

Arbejdet professionelt med scenekunst siden 1977.

Har arbejdet som mimer, danser, skuespillere, teaterpædagog, dramatiker og instruktør.

Kunstnerisk leder af 'Passepartout Theatre Production'. (PTP)

Væsentligste instruktør opgaver:

Teatret v. Hans Rønne: SIT, EXIT, DITTO, TONEFALD, DEJA VU

Århus teater: GULLIVERS REJSE

Folketeatret: SANDHEDENS HÆVN

Det Lille Teater: ET JULEEVENTYR, DEN GLADE LØVE, PÅ SPORET

Marionet Teatret: TIL EN BEGYNDELSE, SANDKASSEN, BARBERSALONEN

PTP – Les Fil's d'Adam. Ségou i Mali : BANDIOGOU

Aarohan Theatre – PTP. Kathmandu, Nepal: BATHI RANI

CITO. Ouagadougou, Burkina Faso: KEJSERENS NYE KLÆDER

Statens Teater Skole: STRIDENS ÆBLE

"Brodjatarja Sobotjka" Skt. Petersborg, Rusland - Nomineret til Golden Mask 2006. DEN GRIMME ÆLLING

www.passepartout-theatre.com

Kamilla Bach Mortensen

Mobil: 22 58 02 55

kamilla_mortensen@hotmail.com

Uddannet fra statens teaterskole 2006.
Freelancer.

Er medlem af FDS bestyrelse for at få inspiration fra kollegaer, opleve en kollegial sammenhørighed og for at være med til at sikre gode arbejdsforhold, rimelig løn og respekten for vores faglighed opretholdes.

Solveig Weinkouff

Tlf. 36 41 26 27

Mobil: 26 81 36 27

s@weinkouff.com

Fagforening smag på ordet – det er en for-
ening, hvor vi kan pleje og dyrke vores fag.
Jeg er glad for at være en del af den nye
bestyrelse for FDS. Min lyst til at gøre en
indsats for os instruktører springer ud af et
ønske om at forbedre vores arbejdsforhold og
påpege, at vi som ledere af den kunstneriske
proces ikke bare kan erstattes eller undværes,
hvis det kunstneriske resultat skal være inter-
essant.

Jeg har selv en baggrund som skuespiller på
Jomfru Ane Teatret og har været i mester-
lære som instruktør gennem fem sæsoner på
Aveny Teatret og Dr. Dante. Gennem årene
har jeg instrueret både voksen- og børneteat-
er, samt radiospil og produceret montager til
P 1.

U D V A L G S L I S T E N 2 0 1 2 - 2 0 1 3

Formand: Christoffer Berdal

Næstformand: Mikkel Flyvholm

Forretningsudvalg: Christoffer Berdal,
Mikkel Flyvholm, Solveig Weinkouff

Rettighedsforvaltningen: Anders
Lundorph, Steen Madsen

FDS legatudvalget: Solveig Weinkouff, Jan
Hertz, Søren Iversen

Bestyrelsens legatudvalg: Christoffer
Berdal, Anders Lundorph, Jacques
Matthiessen

Overenskomstudvalget: Christoffer
Berdal, Kamilla Bach Mortensen, Anders
Lundorph, Jacques Matthiessen

NSIR: Mia Lipschitz, Anders Lundorph,
Madeleine Røn Juul, Mikkel Flyvholm,
Steen Madsen

Dansk ITI: Mia Lipschitz, Mikkel Flyvholm

Dansk Kunstneråd: Lærke Reddersen,
Steen Madsen

Redaktionen: Inger Birkestrøm Juul,
Kamilla Bach Mortensen, Steen Madsen

Uddannelsen: Inger Birkestrøm Juul,
Kamilla Bach Mortensen, Mikkel Flyvholm

Dannelsesudvalget: Christoffer Berdal,
Mia Lipschitz, Madeleine Røn Juul, Inger
Birkestrøm Juul

Det politiske udvalg: Bestyrelsen med ad
hoc arbejdsgrupper

Salonudvalget/medlemsudvalg: Mia
Lipschitz, Kamilla Bach Mortensen, Mikkel
Flyvholm

*Steen Madsen fungerer efter behov som
suppleant/sekretær i udvalgene*

FDS - SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

Et sammendrag af oplægget til generalforsamling 18. marts 2012

Udgangspunktet for undersøgelsen:

Jeg blev i januar bedt om at hjælpe bestyrelsens med at afdække forbundets synlighed, muligheder for positionering og ikke mindst hvilken fortælling som fagforbund.

Efterfølgende udarbejdede jeg en rapport med kommentarer, anbefalinger og ideer.

En af anbefalingerne var at foretage en spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne for at få en tydeligere fornemmelse af, hvad medlemmene forventer af bestyrelsen/forbundet. Bestyrelsen har stor lyst til 'at gøre noget ved sagen' – men hvad er sagen egentlig?

Spørgsmålene til undersøgelsen blev udarbejdet af Steen, Mia og jeg selv.

Da undersøgelsen var afsluttet, mødtes jeg med Steen og gennemgik besvarelsene. Jeg

har efterfølgende kigget nærmere på tallene og sammenholdt dem med de anbefalinger, jeg omtalte tidligere.

Det følgende er en gennemgang af de store træk i undersøgelsen og er sammenholdt med nogle konkrete forslag til at komme videre. Som jeg også anbefalede i rapporten mener jeg, at bestyrelsen kan bruge undersøgelsen til at udarbejde en hensigtserklæring, der målretter og fokuserer bestyrelsens arbejde. Dette vil i sidste ende være til gavn for medlemmerne.

Undersøgelsen

Besvarelser i alt:

83 besvarelser i alt – dvs. 53 % af medlemmerne har svaret, hvilket gør undersøgelsen repræsentativ.

Geografisk fordeling af medlemmer:

(baseret på database):

Udlandet 2 personer

Fyn: 8 personer

Jylland: 19 personer

Sjælland: Resten – dvs. 127 personer, hvoraf det store flertal bor i Kbh.

Ved fra Steen, at der altid tænkes meget i at inddrage medlemmer via medlemsarrangementer vest for Storebæltsbroen, men man kan jo spørge sig selv om, hvor vigtigt det er, når der i alt kun drejer sig om 29 medlemmer i alt. Dvs. 18 % af den samlede medlemsskare.

Aldersgennemsnit:

51,4 år

I databasen er det 51,65 år – 47,65 år for kvinder / 54,30 år for mænd.

Husets Teater: "Gud taler ud"
Instruktion: Simon K. Boberg Foto: Henrik Ohsten Rasmussen

Køn:

41,5 % kvinder

58,5 % mænd

Svarer meget godt til fordelingen ift. Steens database.

Uddannelsesmæssige baggrund:

45,7 % fra Statens Teaterskole

32,1 % anden videregående uddannelse

24,7 % autodidakt

19,8 % udenlandsk teaterskole

8,6 % anden dansk teaterskole

**Hvor mange år har du fungeret som
professionel instruktør?**

45,8 % 20 år eller mere

16,9 % 0-5 år

14,5 % 5-10 år

13,3 % 15-20 år

9,6 % 10-15 år

Det Kongelige Teater: "Parsifal" Instruktion: Keith Warner Foto: Miklos Szabo

Lige godt og vel 60 % af de samlede besvarelser har arbejdet som professionel instruktør i mere end 15 år.

Hænger sammen med gennemsnitsalderen på 51,4 år.

Værd at bemærke at den store gruppe næst efter de ældre er de dem, der max. har været i gang i 10 år. Fra 0-10 år = 31,4 %.

Tilbage er altså midtergruppen 10-15 år med 9,6 %. Måske de i gang med karrieren og har ikke så stor brug for forbundet ift. netværk osv. Jeg mener, det bestyrelsen bør holde sig det for øje, når der tænkes i arrangementer.

Primære arbejdsområde?

- 82,9 % Voksenteater
- 41,5 % Børne/unge teater
- 34,1 % Musikteater og opera
- 32,9 % Undervisning
- 20,7 % Andet
- 11 % Live art, performance og cross-over.

Det væsentligste ved FDSs arbejde:

62,5 % AT FDS varetager mine ansættelsesmæssige vilkår, løn, kontrakter, rettigheder etc.

32,1 % At FDS tilbyder netværk på tværs af faggrupper

30,5 % At FDS er med til at markere teaterkunstens betydning og samfundsmæssige værdi

30,4 % At FDS tilbyder netværk og erfaringsudveksling med andre instruktører

28,4 % At FDS er med til at synliggøre instruktørens arbejde generelt.

Siger noget om at medlemmerne først og fremmest forventer, at FDS varetager ansæt-

telsesmæssige vilkår. Det svarer meget godt til, hvad bestyrelsen mener, er dets primære arbejdsområde.

Det interessante er de næste tre punkter. Disse er næsten lige fordelt – dog med en overvægt på "netværk på tværs af faggrupper". Det kan hænge sammen med de to grupper – altså dem, der har arbejdet i mere end 15 år – og dem, der har 'nye'. Der er ikke så stort et behov for at hente inspiration blandt instruktørkollegier – men snarere ønske om at vedligeholde, udvide og etablere netværk på tværs af andre faggrupper fra teatret.

I skal være opmærksomme på, at der er stor forskel på at være "ny, ung" instruktør og så være "en gammel rotte" i faget. Jeg oplever i hvert fald, at I udfordres af meget forskellige ting og står overfor forskellige problemstillinger både karrieremæssigt og kunstnerisk. Tror derfor med fordel, man kunne målrette

sine tiltag, så man tager højde for, at der fx er stor forskel på at skulle gøre sig synlig, som ung instruktør og kæmpe mod aldersfascismen på den anden side. Firkantet sagt! Jeg vil vende tilbage til dette.

Spørgsmålet er om det ikke næsten er en naturlov at midtergruppen er 'usynlig' – i gang med karrieren, har fundet andre veje osv.

Generelt viser det sidste spørgsmål igen to perspektiver:

Den ene retning vedrører det enkle medlems vilkår, betingelser og rettigheder.

Den anden retning har at gøre med forbundets positionering i et større billede.

Man kan også, som jeg nævnte, dele diskussionen ind under to overordnede spørgsmål:

Hvad skal FDS gøre for mig som enestående instruktør?

Hvad skal FDS gøre for os som en enestående del af teaterkunsten?

1. Hvad kan forbundet gøre for mig!

Udover ansættelsesmæssige vilkår er det således det netværksfremmende – og dette kunne vi udvide med kompetencegivende arrangementer, tiltag og kurser.

Ledelsesmæssig og personlig udvikling.

Jeg synes, det er værd at bemærke, at samtlige teaterarbejdere - på nær skuespillerne - i dag bliver sendt på det ene mellemlederkursus efter det andet. Der er ganske enkelt opstået en ny medarbejderkultur, som (gudsketakoglov) også har bredt sig til teatret.

Samme kultur har også forplantet sig til teaterdirektørene selv, der enten af organisationen

eller af egen lyst deltager kompetencegivende kurser.

Denne nye medarbejder- og ledelseskultur betyder for mig at se meget for instruktøren, idet teaterarbejderne i dag rent faktisk har en mening og ord for ledelse – og dermed også om jeres kompetencer i den retning.

Jeg synes derfor, det er vigtigt, at FDSs medlemmer får mulighed for kompetenceudvikling indenfor et ledelsesmæssigt felt uden, at man nødvendigvis skal til Odsherred på en længerevarende uddannelse.

Konkret tror jeg på håndværksmæssige kurser eller fyraftensarrangementer:

- projektstyring, procesledelse, selvledelse, forandringsledelse, coaching osv.
- konflikthåndtering – den vanskelige samtale

- mødefacilitering
- evalueringsprocesser
- ide- og konceptudvikling
- forhandlingsteknik
- kurser i webdesign, dropbox, powerpoint osv.
- formidling – også den mundtlige i forhold til den store gruppe af undervisere

Konkrete forslag til netværksfremmende tiltag:

Gå sammen med andre faggrupper fra teatret. Tænk dem evt. sammen med salon-aftnerne. Det sociale aspekt ikke altid nok til at komme af sted, men måske snarere grunden til at man kommer igen!

Det kunne være en ide at invitere en teaterdirektør til et kort oplæg om ønskeinstruktøren, en dramaturg til et kort oplæg om det ideelle samarbejde med instruktøren, en dramatiker

til et indspark om samarbejdet med en instruktør osv. På samme måde kunne man trække på faggrupper som regissører, produktionsledere, forlag, oversættere osv. Jeg er overbevist om, at det ikke vil være nødvendigt at honorere disse oplægsholdere andet end symbolsk, da vi jo alle lever af hinanden.

2. Hvad kan forbundet gøre for os?

30, 5 % har angivet, at FDS skal være med til at markere teaterkunstens betydning og samfundsmæssige værdi.

Spørgsmålet er, hvordan instruktørerne kan være med til at demotivere teaterkunstens betydning i det kulturelle og samfundsmæssige landskab. Kan man forestille sig, at ...

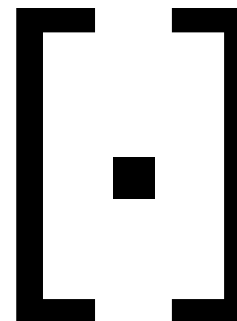
- instruktørerne arbejder med en pressestrategi

- gør op med dilemmaet omkring at udtale sig på andre eller egne vegne.
- er det en formands opgave – og skal han/hun kunne søge rådgivning uden for bestyrelsen?

Spørgsmål om al magt til instruktørerne!

- åben koncept-indkaldelse vil tydeliggøre instruktørens læsning af teksten og dermed betydning for den endelige forestilling.
- min anbefaling er, at I til stadighed insisterer på at være hooket op med formidlingen af en forestilling. Stil op til så mange publikumssamtaler, introforedrag osv. som I kan – og foreslå dem gerne! Teatrene tager imod dem med kyshånd. Hvis I er på et teater, hvor der er flere instruktører i gang, så foreslå, at I går sammen med dem i et samlet arrangement.

- torsdags-pitches a la Filminstituttet. Kan man forestille sig et sådant forum?
- fem instruktører om den samme tekst. Ville det give mening?
- deltag i afholdelse og realiseringen af seminarier. Var I fx med på Politikens Teaterdage? Foreslå arrangementer med andre forbund eller udvalgte teatre.

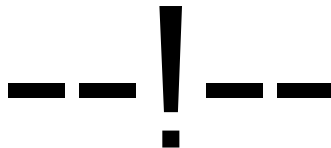

KOLLEGA

Kollega er Foreningen af Danske Sceneinstruktørers (FDS) facebook gruppe. Her kan sceneinstruktører skrive med hinanden - informationer, anbefalinger, kommentarer osv. Velkommen!

Gruppen er hemmelig og man skal inviteres indenfor - af en kollega, eller af Steen fra sekretariatet, der foreløbig er den eneste "outsider".

En lille tredjedel af foreningen er allerede medlemmer, så brug jeres fb netværk og inviter de sidste.

... MEN VOKSEN BLEV JEG ALDRIG

For første gang nogensinde har den nu 84-årige Jørgen Reenberg sagt ja til at medvirke i en biografi om sig selv - og giver samtidig en smagsprøve på sin oplæsning

Trods talrige forespørgsler gennem årene har Jørgen Reenberg altid sagt nej til at medvirke i en biografi om sig selv. Men nu åbner han for første gang op for sine oplevelser og erindringer i bogen ...men voksen blev jeg aldrig.

Bogen er blevet til i tæt samarbejde med journalist Me Lund, som over flere år har ført samtaler med Jørgen Reenberg om hans liv og karriere. Resultatet er et unikt portræt af mennesket og skuespilleren Jørgen Reenberg og af dansk teater i hans tid.

Bogen indeholder derudover en række interviews, som Me Lund har lavet med udvalgte

skuespilkolleger - heriblandt Jens Albinus, Sofie Gråbøl, Morten Grunwald, Sonja Richter og Søren Scætter-Lassen.

Desuden giver bogen en helt særlig mulighed for at få en smagsprøve på Jørgen Reenbergs kunstneriske kvaliteter, idet der vedlagt i bogen er en cd, der indeholder hans oplæsning af H. C. Andersens "Grantræet".

RUNDE DAGE

Hanna Liv Møller 50 år 24. juni

Frederik Arntzen Neergaard 40 år 31. juli

Mikala Bjarnov Lage 50 år 14. september

Niels Damkjær 70 år 28. september

MEDLEMSLISTEN

I starten af august skal vi aflevere oplysninger om kontakt-oplysninger på medlemmerne, så disse kan komme med i den næste udgave af den fælles medlemsliste.

Har du rettelser, så send dem til sekretariatet senest 5. august.

REUMERT 2012

Også et stort tillykke til årets Reumertvindere, ikke mindst til:
Elisa Kragerup, Emmet Feigenberg, Rolf Heim, Anne Zacho Søgaaard og Jacob Schjødt!

Mere fleksibel scenekunstpulje

Statens Kunstråds Scenekunststudvalg vil gøre det mere fleksibelt at søge om tilskud til scenekunstprojekter med både kort og lang tidshorizont. Udvalget har derfor besluttet, at man fremover skal kunne søge om støtte fra de to scenekunstpuljer til børn og voksne ("hoveduddelingen") to gange om året mod tidligere kun en. Udvalget har også ændret kriterierne for, hvad man kan søge til.

Aktualitetspuljen nedlægges

Med de nye frister for hoveduddelingen kan man søge tilskud to gange om året til både små og store projekter, og projekter med kort og lang tidshorizont. Scenekunststudvalget vurderer derfor, at der ikke længere er behov for aktualitetspuljen, som kun tildelte mindre tilskudsbeløb, og har derfor nedlagt denne

pulje. Sidste ansøgningsfrist til aktualitetspuljen var den 15. april 2012.

Midlerne fra aktivitetspuljen indgår fremover i scenekunstpuljen til børn og voksne.

Generel vejledning erstatter samtaler

Statens Kunstråds Scenekunststudvalg har i det forgangne år gennemført telefonsamtaler med de ansøgere, der har henvendt sig med ønsket om at få en uddybende afslagsbegrundelse.

Udvalget har ikke mulighed for at fortsætte med dette, men vil i stedet satse på at formidle deres generelle overvejelser og prioriteringer efter uddelingerne. Desuden vil udvalget satse på mere ansøgningsvejledning på hjemmesiden kunst.dk.

En årlig frist for Garantiordningen

Garantiordningen har frist for ansøgninger om optagelse i ordningen 1. juni – men dette bliver årets eneste ansøgningsfrist. Ansøgningsfristen den 15. oktober er nedlagt. I stedet er ordningen fleksibel således at man 1. juni kan søge om optagelse af forestillinger til to sæsoner. Man kan – som eksempel - ved fristen 1. juni 2012 søge om optagelse af forestillinger i garantiordningen for voksenturnéteater til sæson 2012/13 og 2013/14.

SEEATRE - EN NETPORTAL MED SCENEKUNST

På www.seeatre.com vil du fra 16. april i år kunne se filmet scenekunst på nettet.

Vi præsenterer professionelle filmversioner af teaterforestillinger – klassisk teater og ballet såvel som stand up, opera, børneteater etc. Dette unikke produkt – teaterfilm – er live-optagelser af teaterforestillinger med HD-kameraer i broadcastkvalitet og optaget af danske spillefilmsfotografer. Hertil kommer indslag fra bagscenen, interviews, trailere, skolemateriale mm.

Ophavsmanden til idéen og direktør for Seeatre.com Jesper Bo Rasmussen har et livslangt kendskab til teaterbranchen, hvor han har arbejdet både på og bag scenen. Seeatre.com er skabt i kærlighed til teatret og med intentionen om, at bidrage positivt til scenekunstbranchens udbredelse og udvikling.

Naturligvis skal scenekunst stadig først og fremmest ses i teatret. Med Seeatre.com har teatergængere en appetitvækker til det levende teater og muligheden for at se endnu mere teater end før – på trods af udsolgte huse eller landegrænser. Indtjeningen skal komme fra på kundernes køb af abonnementer eller enkeltforestillinger.

Rammeaftale mellem forbund og SEEATRE

Vi er utroligt glade for, at have indgået rammeaftale med dit forbund. Et forhandlingsudvalg med branchens organisationer har forhandlet aftalen med Seeatre.com på plads. Aftalen sikrer vederlag til alle rettighedshavere i Seeatre's produktioner efter en særlig fordelingsnøgle, der er aftalt forbundene i mellem.

Der ligger en generel aftale mellem parterne, og herefter skal medvirkende i Seeatre's produktioner give deres tilladelse til, at den enkelte produktion optages.

Som medlem af Foreningen af danske scenekunstinstruktører får du og dine nærmeste et årsabonnement på www.seeatre.com for 600 kr. inkl. moms. Dette tilbud til dig gælder i en begrænset periode, hvorefter prisen er 875 kr. inkl. moms. Hvis du kontakter FDS sekretariatet, får du en kode, du skal bruge, for at få rabatten, når du køber abonnementet.

Følg med og læs mere på Facebook

Aarhus Teater slår Det Kongelige i konkurrencen om at levere landets dyreste skuespil pr. tilskuer.

759 kr. pr. billet. Så meget har driften af Aarhus Teater kostet staten i de sidste tre år. Dermed er Aarhus Teater dyrere pr. tilskuer end den sammenlignelige del af Det Kongelige Teater, skuespillet, som koster 749 kr. pr. billet.

I den offentlige debat gøres der ofte meget ud af, hvor stort tilskuddet er pr. tilskuer til Det Kongelige Teater. Dette sker altid ud fra det samlede tilskud til Det Kongelige Teater, hvilket har den selvfølgelig svaghed, at fx opera og ballet er væsentligt dyrere end andre aktiviteter. I Søndag Aftens analyse af teatrenes regnskaber, er Det Kongelige Teaters tilskud og tilskuertal fordelt ud fra de forskellige formål.

Målt samlet for de seneste tre afsluttede regnskabsår for skuespillet ved Det Kongelige Teater, de tre landsdelsscener og Københavns Teater viser tallene, at Aarhus Teater er landets dyreste teater.

Off. tilskud pr. tilskuer 2009-2011

Det Kongelige Teater, skuespil	749 kr.
Københavns Teater	317 kr.
Odense Teater	633 kr.
Aalborg Teater	510 kr.
Aarhus Teater	759 kr.

Man kan således konstatere, at selv om Det Kongelige Teaters nye skuespilhus opleves som en økonomisk tung byrde for teatret, så er skuespillets samlede udgiftsniveau pr. tilskuer lavere end den dyreste landsdelsscene.

At Aarhus Teater er dyrt i forhold til tilskuertal, kan ikke begrundes strukturelt, idet både Odense Teater og Aalborg Teater er væsentligt billigere i drift. Publikumspotentialet bør - alt andet lige - også være større ved Aarhus Teater end de to øvrige landsdelsscener. Københavns Teater adskiller sig væsentligt fra de øvrige teatre ved pr. tilskuer at koste langt mindre end halvdelen af de tre landsdelsscener.

Søndag Aftens analyse er baseret på de 5 teatres afsluttede regnskaber for de seneste tre år, Det Kongelige Teaters er for 2009-2011, de øvrige teatre er fra 1/7 2008 til 30/6 2011. Samtlige offentlige tilskud til teatrene er indregnet. Opgaver som ikke indregnes i tilskuertal er fratrukket (eksempelvis Det Ny Teater og Åben Scene for Københavns Teaters vedkommende). Teatrenes turnevirksomhed indgår ikke i beregningen.

Det Kongelige Teaters regnskaber er ikke konteret adskilt mellem kunstarterne for en række fællesfunktioners vedkommende, eksempelvis bygningsdrift og ledelse. Udgifterne til disse fællesfunktioner inklusive bygningsdrift er indregnet i Søndag Aftens analyse, baseret på en forholdsmæssig beregning ud fra de forskellige formål i teatrets samlede drift (når skuespillet ved Det Kongelige Teater udgør 18,5% af de formålsbestemte nettoudgifter, antages skuespillet også at udgøre 18,5% af de ikke-formålsbestemte nettoudgifter).

Aarhus Teater: "Det normale liv" Instruktion: Anne Zacho Søgaard Foto: Rumle Skafte

Siden kommunalreformen har landets kommuner øget teaterbevillingerne med en tredjedel. Staten halter efter.

Da Danmark stod klar med 98 nye kommuner i 2007, brugte disse i alt 244 mio. kr. til teater. I 2012 er dette steget til 327 mio. kr. Kommunerne bruger altså 83 mio. kr. mere til teater i 2012 end i 2007. I samme periode er den statslige teaterbevilling øget med 139 mio. kr., fra 2.995 mio. kr. til 3.134 mio. kr.

Dette er de faktiske bevillinger, som fremgår af kommunernes samlede budgetter og Finansloven. Målt i faste priser, ud fra Finansministeriets pris- og lønskøn, er de kommunale teaterbevillinger øget med 54 mio. kr., svarende til en stigning på hele 19,9%. Målt i faste priser er den statslige bevilling faldet med 163 mio. kr., svarende til et fald på 4,5%. Dette er en væsentlig del af forklaringen

på, at stort set alle dele af det statsligt støttede teaterliv, udtrykker økonomiske bekymringer.

Egnsteatre i fremgang

Tilsyneladende fortsætter den kommunale opprioritering af teatrene også i 2013. Kommunerne har valgt at øge støtten til landets egnsteatre med hele 17 mio. kr. i 2013 til et samlet tilskud på 152 mio. kr. Da den statslige refusion er fastlåst i finansloven, falder den statslige refusion fra 41% til 37%. Kritikere af den finanslovsbundne refusion vil hæfte sig ved, at den statslige støtteandel således mindskes og altså er væsentligt fra manges målsætning om 50% statslig refusion.

Først og fremmest er det dog værd at bemærke, at trods teatrenes store frygt for at kommunerne ville miste lysten til at prioritere egnsteatrene, når refusionen blev mere usikker, så vælger kommunerne at prioritere de

lokale teatre. Den statslige refusion er således ikke fuldstændig afgørende for den kommunale prioritering.

Fejlinvesteringer?

I offentligheden diskuteres hvorvidt kommunerne fejlinvesterer i nyt kulturbyggeri ved at bygge uden at tilføre tilstrækkelige driftsmidler. På teaterområdet isoleret må man sige, at der ikke er belæg for en sådan generel påstand om fejlinvesteringer. Driftsbudgetterne stiger som anført ganske betragteligt.

Andre store budgetområder som museer og musik er ligeledes steget i kommunernes driftsbudgetter (henholdsvis 19% og 5%). Disse driftsstigninger betales i høj grad af besparelser på biblioteksområdet (12% siden 2007). Generelt set er det heller ikke biblioteksbyggerier, der præger kommunernes byggeinvesteringer.

Kommunerne investerer således i byggerier på områder, hvor man også øger driftsudgifterne. I realiteten kan man sandsynligvis vende påstanden om fejlinvesteringer om: kommunerne havde ikke øget driftsbevillingerne til teatre og museer med 20%, hvis man ikke havde haft gode og spændende byggeprojekter, som var så visionære, at kommunerne valgte at prioritere både drift og indhold.

Ovenstående beregninger er baseret på Danmarks Statistiks opgørelse over kommunale budgetter 2007-2012 samt Kulturministeriets udgifter til teater ifølge finanslove og tipsbevillinger 2007-2012. Da forslag til tipsbevillingen for 2012 endnu ikke er fremsat, er der her beregnet ud fra bevillingen i 2011 (34,4 mio. kr.).

Site specifik Odense: "Medea" Instruktion: Inger Birkestrem Juul Foto: Henning Sjøstrøm

BESTYRELSESLEGATET

Som I kan se af omstående retningslinjer, har bestyrelsen oprettet et legat, der yder økonomisk støtte til rettighedshavere, der har brug for advokat- eller anden – hjælp i forbindelse med et kulturelt eller socialt projekt.

Legatet, der bærer navnet Bestyrelseslegatet, udbetales direkte til den person, der yder hjælpen. Puljens størrelse vil, som nævnt i retningslinjerne, være afhængig af foreningens økonomi og fastlægges derfor i forbindelse med bestyrelsens godkendelse af årets budget.

Bestyrelseslegatet oprettes af forældede Copy-Dan midler og kan derfor søges af både medlemmer og ikke-medlemmer, der er rettighedshavere.

Arbejdet i FDS' legatudvalg vil ikke blive påvirket af det nyoprettede Bestyrelseslegat. Legatudvalget vil fortsat varetage uddeling af legater, hæderspris og kvikpuljemidler.

Der er ikke ansøgningsskema til Bestyrelseslegatet, send blot en henvendelse stilet til FDS bestyrelsen, hvoraf formål og ansøgt beløb klart fremgår.

Ansøgningsfrist er 25. juni 2012

og bestyrelsen forventes at have færdigbehandlet ansøgningerne ultimo august.

*Venlige hilsner
FDS' bestyrelse*

Retningslinjer for

Foreningen af Danske Sceneinstruktører

Bestyrelseslegat:

BESTYRELSESLEGATET

Bestyrelseslegatet er et legat der uddeles to gange årligt af Foreningen af Danske Sceneinstruktørers bestyrelse eller af et udvalg valgt blandt foreningens bestyrelse.

Bestyrelseslegatet uddeler økonomisk støtte til rettighedshavere, der har behov for hjælp i form af advokatbistand eller anden rådgivning/hjælp i forbindelse med et kulturelt eller socialt projekt.

Støtten udbetales direkte til den af rettighedshaveren udpegede advokat, rådgiver eller lignende.

Legatet udbetales fra foreningens vederlag der er overgået til kollektiv fordeling.

Det samlede årlige legatbeløb besluttet af bestyrelsen i forbindelse med fastlæggelse af årets budget.

Vilkår og frist for Bestyrelseslegatet offentliggøres i "det postomdelte fagblad for foreningen af danske sceneinstruktører" og på foreningens hjemmeside.

Aalborg Teater: "Anne Linnet Teaterkoncert"
Instruktion: Minna Johannesson Foto: Allan Toft

Bestyrelseslegatets regnskabsår er kalenderåret. Regnskab revideres af foreningens autoriserede revisor.

Foreningens sekretariat er sekretariat for Bestyrelseslegatet. Omkostninger forbundet med forvaltningen i medfør af disse retningslinjer, dækkes af foreningens rettmidler.

Forretningsordenen er godkendt på møde i FDS' bestyrelse den 16. december 2009

FDS LEGATUDVALGET

har ansøgningsfrist

Mandag 25. juni 2012

Og der kan forventes svar i slutningen af august.

Ansøgningsskema som skal anvendes kan rekvireres hos steen@stagedirectors.dk eller hentes på www.stagedirectors.dk under medlemsservice pinden.

Legatudvalget har besluttet at afsætte 30.000 kroner til uddeling. Og når I ansøger, skal I huske at det til stadighed har været Legatudvalgets indstilling at så mange som muligt skulle have glæde af midlerne.

I din ansøgning skal du gøre rede for, hvordan det pågældende projekt du søger penge til kan videreudvikle dit talent og din profession. Foreningen forventer en skriftlig afrapportering til eventuelt brug i Det Postomdelte Fagblad.

Husk også foreningens Kvikpulje, hvorfra der løbende kan ansøges om beløb på op til 1.000 kroner til uddannelsesbrug.

Med venlig hilsen

Legatudvalget

Jan Hertz, Søren Iversen & Solveig Weinkouff

Efter flere måneders intenst arbejde kunne vi den 16.marts byde publikum velkommen til vores premiere af Dostojevskijs Forbrydelse og straf på Grønnegade Teater, Næstveds Egnsteater.

En lang og indviklet arbejdsproces kom til sin afslutning med en stor publikumssucces og med perspektivet at gæstespille på Dostojevskij-museums teater i St. Petersburg i februar næste år.

Denne udsigt er i høj grad en følge af FDS' legat, som har givet mig mulighed for at researche og knytte kontakter til Dostojevskij-museet, Det Danske Kulturinstitut og Det Danske Generalkonsulat samt at lære en række meget inspirerende mennesker at kende.

Formålet med rejsen til romanens originalskueplads Sankt Petersburg var på den

ene side at få mulighed for den fornødne arbejdsro til fordybelse i romanen, afskåret fra udfordringerne af hverdagen og i lighed med hovedkarakterens isolation i tankernes verden.

Ved at følge Rodion Raskolnikovs spor gennem byen, ville jeg også prøve at finde frem til de mennesker, han mødte gennem sin skæbne, og samle de indtryk, som må have ført til hovedpersonen - og forfatterens - tanker om retfærdighed og moral. Mange af de steder, som er beskrevet i romanen kan stadig opsøges, og den næsten uændrede historiske bykerne er stort set den samme som i 1860-erne. Magtens overvældende paladser ligesom husene, som Dostojevskij boede i og naturligvis også det kendte Raskolnikovhus på Stojarny pereulok, hvor romanens unge student Rodion skulle have boet i. Indskriften på huset fortæller om den tragiske skæbne af indbyggerne i dette område af

Sankt Petersburg, som dannede grundlag for Dostojevskijs engagerede skildring af godhed for menneskeheden.

Et andet hovedformål med projektet var at finde vejen ind i romanens figurer gennem en real, autentisk baggrund, som er indbygges ansigter, levevilkår og traditioner. Med andre ord, opdage og få indblik i det der gerne betegnes som den 'russiske sjæl'. Selvom tiden har ændret sig, ligner den nye armod i Rusland meget de forhold som romanen fortæller om; ekstrem rigdom og ekstrem fattigdom og alle deres udsvævelser præger atter byens samfund, selvom det med første blik ikke er så nemt at få øje på. Skt. Petersburg er en meget velfungerende, moderne storby, pæn og velplejet, med mange nye og dyre biler der kører rundt gennem brede boulevarder med hundredvis af nyrenoverede palæer og paladser fra 1700- og 1800-tallene, som udstråler en ufattelig rigdom

*Persille, kartofler, tranebær fra kolonihaven til salg for et par rubler.
Foto: Hans-Peter Kellner*

og som er fyldt med guldbelagte dekorationer og kunstskatte.

Først når man går bag om kulisserne, bag om de nymalede facader og ind i de uendelige baggårde – ofte tre, fire, fem i en række – ser man at der stadig er en hel del forfald og grumme levevilkår. Først når man hører, at Putin har brugt uhørte ruble-beløb til udvendig istandsættelse for at vise byen frem til de 50 verdensledere som var inviteret til dens 300 år jubilæum i 2003, forstår man hvorfor. Først når man får at vide at mange af den opad stræbende middelklasse stadig bor hjemme hos forældrene i en lille elementbyggeri-lejlighed i periferien for at kunne køre rundt i en Audi, og først når man lægger mærke til de ældre kvinder som står på række foran Metro-stationerne for at tjene et par rubler ved at sælge nogle bundte persille eller en pose kartofler fra deres kolonihave, bliver tingene sat i perspektiv. En udflugt til det kæmpe loppemarked i forstaden giver visheden om den enorme forskel der hersker mellem de rige og de fattige – og så begynder der langsomt at

*Den lukkede indgang til Raskolnikovs hus.
Foto: Hans-Peter Kellner*

tegne sig et billede af det Rusland Dostojevskij har beskrevet i *Forbrydelse og straf*. En verden af ekstreme modsætninger i en for mig hidtil ukendt kulturkreds, som jeg langsomt begyndte at forstå en smule af, ikke mindst gennem mange samtaler med de venlige, åbne, imødekommende og veluddannede Skt. Petersborger.

Naturligvis benyttede jeg også lejligheden til at besøge nogle af byens fantastiske teatre, det overvældende Ermitage Museum, Peter-Paul-fæstningen og mange andre af Skt. Petersborgs utallige seværdigheder. Alt sammen uforglemmelige indtryk af en by som kun kan anbefales at besøge – med eller ude Dostojevskij under armen.

Den komplekse opgave at transformere et 700-sider mesterværk til scenen, hvordan man komprimerer den og samtidigt fortæller essensen af den, begyndte at tegne sig i de to

ugers ophold i denne fantastiske by og som jeg prøvede at opsummere i programmet til vores forestilling:

Moral har en afgørende funktion i vores liv og i vores samfund. Værdier, rettigheder og pligter kan ikke stilles op uden moralbegrebet. Det vanskelige er, at moralen er subjektiv. Den er mere eller mindre forskellig hos os alle. (...) I *Forbrydelse og straf* er spørgsmålet om, hvad der er godt eller ondt, hvad der er sømmeligt eller forkasteligt, det centrale emne. Om handlingen er berettiget. Og hvem der har ret til den. Eller hvem der ikke har og hvorfor der er eller skal være forskel. Moral kan forpligte os til en handling men lige så godt forhindre os i at udføre den.

Rodion Raskolnikovs historie fortæller netop denne evige konflikt: Er det nu rigtigt, det jeg gør, eller er det forkert? Publikum bliver

vidne til en diskurs, som den unge Rodion først og fremmest fører med sig selv, om sine egne principper og tvivler. Og det synes jeg er et meget vigtigt aspekt: At man ikke hele tiden sætter sig selv i relation til, hvordan andre gør, hvad de synes er tilladt eller ej, men at man finder sin egen vurdering, er i kontakt med sin egen fornemmelse. En etisk bevidsthed, som er modstandsdygtig overfor radikale indflydelser.

*Grønnegade Teater: "Forbrydelse og straf"
Instruktion: Hans-Peter Kellner Pressefoto fra teatret*

Sommerlukket!

Cæcilie og Steen tager en pause fra det lokale kulturliv og lukker derfor sekretariatet fra 5. juli til 6. august.

God sommer til jer alle!

